زنجیره باسەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری

5

مەنسور حیکمەت

حیزب و کۆمەڵگا:

لە گروپی فشارەوە بۆ حیزبێکی سیاسی

لەبلاوکراوەکانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق / 2006

www.wpiraq.net

مەنسور حیکمەت

حیزب و کۆمەڵگا :

لە گروپی فشارەوە بۆ حیزبێکی سیاسی*

وەرگێرانی : سەعید ئەحمەد

مۆنتاژ : نوری بەشیر
0044 796 0669 896
n.bashir3@ukonline.co.uk

کۆمۆنیزم، دوای ڕووداوی هەرەسی بلۆکی ڕۆژهەڵات، بەرپاکردنی ئەم ئاڵایەیە لە شوێنێك کە ژمارەیەکی ئەوتۆ لە خەڵکی، بەدەنگدانەوەیەکی بەئەندازەی پێویست گەورەوە، تیایدا بن کە ئەم کەوکەبە سەرنجی بچێتە سەر ئێمەو سەرهەڵدانەوەی ئێمە. ئەم کارە لە ئێمە ئەوەشێتەوە، ڕاستی‌یەکەی من نازانم چ حیزب گەلێکی دیکە لەدنیادا خەریکن ئەم کارە ئەکەن. بەڵام ئەوە دەبینم کە لە ئاستی وڵاتێکی وەکو ئێراندا ئێمە ئەم توانایەمان هەیە. ئەمە ڕێکخراوێکە کە ئەم توانایەی هەیە کە کارێکی ئیجابی لەو ئاستەدا کە من باسم کرد ئەنجام بدات. بەجۆرێك کە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی بەشێوەیەکی گشتی ئاستێك بباتە سەرەوە.

ئەو ئەرکەی کە ئەمڕۆ لەبەردەممانداية سوود وەرگرتنە لەم سەرمایە بیست ساڵەیە، لەم هەستە بیست ساڵەیە، لەم ئەزموونە بیست ساڵەیە، سوود وەرگرتنە لەم هێزانەی کە بەدرێژایی ئەم ساڵانە کۆبوونەتەوەو خاراوبوون بۆ ئەنجامدانی کارێك لەدەرەوەی بازنەی ئەم نەرێتەداو لەدەرەوەی ئەم مێژووە پەراوێزکەوتووەدا. کارێکی کاریگەر لە کۆمەڵگادا. وە ئەمە کارێکە کە ئێمە دەستمان پێکردووەو هەموومان پێی سەربەرزین.

بەڵام لە هەمانکاتدا ئێمە بەئەندازەی پێویست بەم قەڵەمڕەوانەدا ئاشنانین، پسپۆڕیمان نییە تیایاندا، شارەزای پێچ‌وپەناکانی نین، دەبێ بەخێرایی فێری ببین‌و لە ڕەقیبەکانمان هۆشیارترو چالاکتر بین، داهێنەرتر بین. دنیایەك کار لەم ڕێگایەدا هەیەو دەمەوێ دواتر لەم دانیشتنەدا لەسەر ئەبعادە جیاجیاکانی هەڵوێستە بکەین.

حیزب‌و کۆمەڵگا:

لە گروپی فشارەوە بۆ حیزبێکی سیاسی*

لەم کۆبوونەوەیەدا دەمەوێ لەبارەی ئاسۆی هەڵسووڕانی حیزبەوە قسە بکەم. کۆمەڵێك جەبهەو ئەرکی تازەمان لەبەردەمدایەو دەبێ تەعەهوداتێکی هاوبەش لەبەرامبەریاندا قبووڵ بکەین. پێویستە لەسەر ئەوە ڕێك بکەوین کە چۆن دەمانەوێ ڕووبەڕووی ئەم مەسەلانە ببینەوە. ئێمە دەبێ چاوەڕوانییەکی تازەمان لە خۆمان‌و کارەکانمان‌و حیزبەکەمان هەبێت. هەندێك لەم چاوەڕوانییانە لایەنی چۆنایەتی هەیەو هەندێکیشی چەندایەتی. هەم دەبێ پێ‌بنێینە ناو کۆمەڵێك مەیدانی تازەوەو هەم تەوژم‌و خێرایی هەڵسووڕان‌و جموجۆڵی خۆمان زیاتر بکەین، چونکە مەسەلەکانیش لەدەرەوەی ئێمەدا تەوژمیان وەرگرتووە. دەبێ مەوداو ئەبعادی هەڵسووڕانی خۆمان زۆر فراوانتر بکەینەوە.

* ئەم نووسراوەیەی خوارەوە لە سەر بناغەی کورتەی بەشی یەکەمی قسەکانی نووسەر لە پلنیۆمی فراوانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران لە نۆڤەمبەری 1998دا، ئامادەکراوە. لێرەدا سەرباری هەندێ ڕوونکردنەوەی ئیزافی‌و تەکمیلی، سەرباسی "حیزب، حیزبییەت‌و دەسەڵاتی سیاسی" خراوەتە سەر ئەم دەقە. ئەم باسە لەبنەڕەتدا پێشەکییەك بوو بۆ باسێکی دووروودرێژترو موشەخەستر لەم پلنیۆمەدا لەبارەی لایەنە تەشکیلاتی‌و شێوەکاری‌یەکانی هەڵسووڕانی حیزبەوە، کە ئەم بەشەیان لەم دەقەدا نەهاتووە.

ڕێگایەکی بیست ساڵە

هاوڕێیان، ئەمڕۆ بە چەند هەفتە پێش‌و پاشەوە یادی بیست ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست (اتحاد مبارزان کمونیست)ـە. ئەم مەسەلەیە پەیوەندی هەیە بە باسەکەی ئەمڕۆمەوە، چونکە دەمەوێ ڕێگایەك کە لانی کەم لە مێشکی مندا وەکو کەسێکی سۆسیالیست لەم بیست ساڵەدا، لە دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستەوە تا ئەمڕۆ، بڕیوومانە ڕوون بکەمەوە، ڕەنگە بەمە بتوانم باسەکەم مەفهومتر بکەمەوە. بەڵام سەرەتا ڕێگەم بدەن لێرەدا پیرۆزبایی یادی بیست ساڵەی دامەزراندنی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست لە هاوڕێ حەمیدی تەقوایی بکەم. ئێمە ئەم دووانە یەکێتی تێکۆشەرانی‌کۆمۆنیستمان دامەزران. بەڵام بۆ من ئەوە زۆر ڕۆشن بوو کە ئەگەر من نەبووایەم حەمید هەر ئەم کارەی ئەکرد، بەڵام ئەگەر ئەو نەبووایە من خۆم ئەم کارەم نەئەکرد. دەمەوێ ئەوە بڵێم‌و جەختی لەسەر بکەم کە قەدردانیی من لە هاوڕێ حەمیدی تەقوایی بێ‌پایانە (چەپڵەی دوورودرێژی ئامادەبووان).

لەڕوانگەی منەوە لەماوەی ئەم بیست ساڵەدا ڕێگایەکمان بڕیووە کە تایبەتمەندی‌و خاڵی وەرچەرخانەکانی لەڕووی سیاسی، تیۆری‌و میتۆدۆلۆژی‌یەوە دەکرێ ڕوونبکرێتەوە. ئەمە ڕێگایەکە کە بەبڕوای من دەبێ بەهۆشیاری‌یەوە درێژەی پێبدرێت. دەرکی بکەین. وەبەتایبەتی پێم وایە دەبێ هەمیشە قۆناغەکانی دواتری بدۆزینەوە. چونکە ڕاوەستان لە خاڵێکدا، لەکاتێکدا هەلومەرجی بابەتی‌و پێداویستییەکانی گەشەی بزووتنەوەکەمان دەگۆڕێت، دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئینسان دوابکەوێت‌و تەریك بکەوێتەوە. هەر بزاوتێکی سیاسی دەبێ لەگەڵ مێژووی خۆی‌و شانبەشانی مێژووی سەردەمی خۆی بچێتە پێشەوە. دەبێ ڕێچکەیەك بۆ خۆی دیاری بکات.

بەبڕوای من ئەمڕۆش لەبەردەروازەی قۆناغێکی تازەی ئەم ڕێچکەیەداین. لەم قۆناغە تازەیەدا چاوەڕوانیی تازەو ئەرکی تازەمان بۆ دێتە پێشەوە. ئامادەکردنی خۆمان وەکو کەسانێکی دیاریکراو بە پێشینەو کۆمەڵێك تایبەتمەندی دیاریکراوەوە بۆ پێشوازیکردن لەو ئەرکانەی کە ئەم قۆناغە تازەیە دەیخاتە ئەستۆمان، پێویستی بەوە هەیە کە ڕوحی ئەم قۆناغە تازەیە دەرك بکەین‌و خۆمان لەگەڵیدا بگونجێنین. ئەگەر بمانەوێ ناوێك لەم قۆناغە بنێین، ڕەنگە بتوانین بڵێین ئەمە قۆناغێکە کە ئێمە تیایدا خەریکین پەیوەندی نێوان حیزب‌و کۆمەڵگا ئەدۆزینەوە. قۆناغێك کە تیایدا لە پەیوەندی نێوان حیزبی کۆمۆنیستی‌و کۆمەڵگا ورد ئەبینەوەو دەمانەوێ میکانیزمەکانی کاریگەری دانانی حیزب‌و کۆمەڵگا لەسەر یەکتری زیاتر بناسین‌و بەدەستیەوەی

سەروچاوی خوێناوی‌یەوە لێیان هاتۆتە دەرەوە.. خەریکە پێمان دەڵێت کە ئەم حیزبە لەکوێ وەستاوە. ئێمە کۆمۆنیستین، وە ئەم کۆمۆنیزمە بەئەندازەی پێویست بەهێزە کە چەندین‌و چەند بەرابەری ئەوەی ئێستا بڕۆینە پێشەوە بەبێ هەست بە مەترسی‌و نیگەرانی کردن لە ئالودەبوون بە دنیای پیسی سیاسەت، بڕۆینە پێشەوەو هێز کۆبکەینەوە، وە ئەم هێز کۆکردنەوەیە ئەمڕۆ چارەنووسسازە.

ژیاندنەوەی کۆمۆنیزمی جیهانی

من سەبارەت بە ڕۆیشتنی حیزبی خۆمان بۆ ناو مەرکەزی جیهانی سیاسەت‌و مەرکەزی کۆمەڵگا قسەم کرد. بەڵام خاڵێکی دیکەیش بەبڕوای من چارەنووسسازە. ئەگەر کۆمۆنیزم لەئاستی جیهانیدا ئایندەیەکی هەبێت، ئەوا لەڕێگەی ئەو حیزبانەوە دەبێت کە ئەم کارە ئەکەن. نەك لەڕێگەی پەیوەندی گرتنی سکرتاریەت‌و پەیوەندی‌یە گشتی‌یەکانی ئێمە لەگەڵ هەڵسووڕاوانی بریتانی‌و ئەڵمانی‌و ئوسترالی‌و پرسینی رای ئەوان سەبارەت بە هەڵوێستەکانمان، هەڵبەتە ئەمەش کارێکی باش‌و پێویستە. بەڵام ئەگەر بڕیار بێت شتێك کۆمۆنیزم لەدنیادا زیندوو بکاتەوە توانا‌و لێوەشاوەیی دوو سێ حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دنیایە کە لە وڵاتانێکدا بەئەندازەی پێویست ببنە هێز. ئەمە کۆمۆنیزم زیندوو ئەکاتەوە، تیۆری مارکسیزم زیندوو ئەکاتەوە، مانیفێست زیندوو ئەکاتەوە، کاپیتاڵ زیندوو ئەکاتەوە، ئەمە ئەرکی ئێمەو قەرزی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی جیهانی‌یە لای ئێمە کە بەهێز ببین. ئەوەندە بەسە کە دوو ساڵ لە گۆشەیەکی جیهاندا دەسەڵاتمان بەدەست بێت. سەرکەوتنی ئێمە لەشەڕی دەسەڵاتدا، یان تەنانەت شکست دان‌و وەدەرنانی کۆنەپەرستی لە گۆشەیەکی ئەو مەملەکەتەدا، چاوی خەڵکی جیهان بەڕووی کۆمۆنیزمی کرێکاری‌و حیزبە سەرکەوتووەکەی هەڵئەهێنێ‌و ئەوسا ئێوە دەتوانن لەبارەی مارکس‌و لینین‌و ئەنتەرناسیۆنالی کۆمۆنیستی‌و مافی کرێکار لە جیهانی ئەمڕۆدا بۆ هەموو دنیا قسە بکەن. ئێمە، واتە ئەو حیزبانەی کە بتوانین لە کۆمەڵگادا ببینە دەسەڵاتێك، کۆمۆنیزم زیندوو ئەکەینەوە. ئەمە تەنها وەڵامی واقعی دوای هەرەسی بلۆکی ڕۆژهەڵاتە. وەڵامدانەوەکانی پاش هەرەسی بلۆکی ڕۆژهەڵات وەڵامدانەوەی تیۆریك نییە، وەڵامە تیۆری‌یەکانیمان پێشتر داوەتەوەو دابوویانەوە. وەڵامەکانی پاش هەرەسی بلۆکی ڕۆژهەڵات وەڵامی پراتیکین. پراتیکی بەمانای فراوانی وشەکە. وەڵامی واقعی ئێمە بە زیندووکردنەوەی

کە ئەو دەورە ئەگرنە ئەستۆ. وەهیچ عەیبێکی تێدا نییە کە ئەمانە لەدەوری خۆمان کۆبکەینەوە. لەسەرەتاوە بڕیار وابوو کە چینی کرێکارو کۆمۆنیزمی کرێکاری وەکو ئالاٌبەدەستی هەموو ئازادی‌و یەکسانییەك لە کۆمەڵگادا دەربکەون.

پرسیاری دووەم ئەوەیە کە ئەگەر ئەم هێزو خواست‌و مەیلانەمان لەدەوری خۆمان کۆکردەوە، چ زەمانەتێك هەیە کە نەبینە حیزبی ئەوان. تەنها نەبینە حیزبی ئەو کارانە. لێرەدایە کە دەبێ جەخت لەسەر ئەودیوی مەسەلەکە بکەین. ئەم حیزبە دەبێ بڕبڕەپشتێکی کۆمۆنیستی پابەندی هەبێت‌و ئەم بڕبڕەپشتە دەبێ هەمیشە گەشە بکات. ڕێگەم بدەن لێرەدا نەختێ بچمە سەر باسی ئەندام‌و کادر. من پێم وایە هەر کەسێك پێی خۆشە ببێتە ئەندامی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری دەبێ بتوانێ ببێتە ئەندام، فەرزی ئێمە لەسەر ئەوەیە کە هەموو ئینسانەکان بەشەرەفن، هەرکەسە خۆی دەزانێت کە بۆچی بووەتە ئەندام. بێگومان بۆچوون‌و سیاسەتەکانی حیزبی بەدڵ بووە. بەلام دەبێت ئەم حیزبە توێژێك کادری هەبێت کە ئەم حیزبە ڕێنوێنی دەکات. زیندوو رایبگرێ‌و بەرهەمی بهێنێتەوە، بەسەروکاری ئیشەکانیەوە بچێت، گەشەی پێبدات. کەسانێك کە هەموو نەخشەکەیان لەلایە، هەموو باسەکەیان لەلایە، ئەوپەڕی ئاسۆکە ئەبینن‌و پابەندیی تیۆریکی‌و ئینتمای فیکری‌و بڕوایان بەئامانجەکەیان بەهێزو کامل بێت. ئەمە بوعدێکی ئەرکەکانی ئێمەیە کە نابێت پشت گوێ بخرێت. قسە لەسەر ئەوەیە کە ئێمە 500 هەزار ئەنداممان دەوێت‌و بۆ ئەم کارە پێویستمان بە دوو هەزار کادری بەتوانای کۆمۆنیست هەیەو دەبێ ئەمانە لەم حیزبەدا پەروەردە بکەین. سەرەنجام یەکێك لە کارەکانی کادری حیزب ئەوەیە کە ئەندامە باشەکان هەڵئەبژێرێت‌و کاریان لەسەر ئەکات، ماتریالیان ئەداتێ، قسەوباسیان لەگەڵ ئەکات‌و هەوڵ ئەدات پەروەردەیان بکات. مەقولەی حیزبی فراوانی کۆمەڵایەتی‌و حیزبی مارکسیستی بەبڕوای من ناکۆك نین لەگەڵ یەکتردا. ئێمە دەمانەوێت بیسەلمێنن کە ناکۆك نین، دەکرێ مارکسیست بیت، ماکزیمالیست بیت، تیئۆریك بیت، خوازیاری سەرلەبەری گۆڕانکاری سۆسیالیستی بیت‌و لە هەمانکاتدا حیزبێکی فراوانی کۆمەڵایەتیت هەبێت کە بە بچووکترین لێکچوون لەگەڵ ئارەزووەکانی خەڵکدا فراوان دەبێتەوە. رەنگە بڵێن کەسێك کە بۆ خواستەکانی لاوان لەگەڵ ئێمەدا هاتووە، کاتێك بە مەبەستەکەی خۆی بگات، ئیتر لەگەڵ ئێمەدا نامێنێتەوە. رەنگە وابێت، بەلاٌم تا ئەو رۆژەی کە لەگەڵ ئێمەدایە، ئێمە قازانجمان کردووە. پشتیوانەی چەند دەیەیی ئەم حیزبە لەڕووی فیکری‌و پراتیکی‌یەوە، ئەو ململانێیانەی کە چووەتە ناویانەوەو بە

بگرین.

لە سەردەمی ڕێك پێش شۆڕشی 57دا (شۆڕشی 1979ی زاینی ئێران–وەرگێڕ)، مەسەلەی سەرەکی لەبەردەم ئێمەدا، مەبەستم ئەو گروپەیە کە حەمیدی تەقوایی‌و من‌و هاوڕێیانێکی دیکە لەدەرەوەی ولات هەمانبوو، مەسەلەی "کۆمۆنیزم‌و مارکس" بوو. بۆ ئێمە ئەو پرسیارە مێژینەییە لەگۆڕێ بوو کە مارکسیزم لەڕاستیدا چی دەڵێت‌و ئەو جەمسەرە کۆمۆنیستی‌یانەی کە بەواقعی لەو کاتەدا هەبوون تا چ رادەیەك پەیوەندی‌یان بە مارکسزمەوە هەبوو. لەڕوانگەی ئێمەوە کۆمۆنیزمی چین، سۆڤێت، ئەلبانیا، کۆمۆنیزمی ترۆتیسکیستەکان، کۆمۆنیزمی مارکس نەبوو. یەکەمین پرۆسەیەك کە ئێمە بڕیمان‌و دواتر خۆی لە کاراکتەری یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستدا بەرجەستەکرد، هەڵوێستەکردن‌و جەختکردنی ئێمە بوو لەسەر مارکسیزمی راستەقینەو شۆڕشگێڕ. خەسڵەتی جیاکەرەوەی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیست مارکسیست بوونی ئەو بوو. مارکسیست بوونی دامەزرێنەرانی بوو. بە سەرهەڵدانی شۆڕش، پرسیاری پەیوەندی نێوان "کۆمۆنیستەکان‌و شۆڕش" هاتە ئاراوە. یان بەواتایەکی دیکە، پەیوەندی کۆمۆنیستەکانی ئێران بە شۆڕشی ئێرانەوە. سەرنجی ئێمە چووە سەر مەسەلەکانی ئەم مەیدانە. چینە کۆمەڵایەتی‌یەکان لەم شۆڕشەدا چی ئەکەن، ئێمە دەبێ چی بکەین، هێزی شۆڕش لەکوێدایە، ماهییەتی شۆڕشەکە چی‌یە. دەوڵەت چی‌یە، بنەماکانی مامەڵەکردن لەگەڵ حیزبە بۆرژواییەکان کامانەن، مەسەلەی زەوی‌وزار چ جێوشوێنێکی هەیە، شێوەی هەڵوێست وەرگرتن لەبەرامبەر دەوڵەتی کاتی، لەبەرامبەر رەوتی ئیسلامی‌و باڵەکانیدا چی‌یە، وە بەمانەیەك ئەم پرسیارەی کە وەکو کۆمۆنیست دەبێ لەم شۆڕشەدا "چی بکەین". ئەمانە ئەو مەسەلانە بوون کە چووینە سەریان. لەدرێژەی ئەم باسانەداو لەجەرگەی باسی شۆڕشداو لەسەر بنچینەی ئەو هەلومەرج‌و ئیمکاناتانەی کە شۆڕش هێنایە ئاراوە، مەقولەی حیزبی کۆمۆنیست هاتە ئاراوە. بەواتایەکی دیکە مەسەلەی "کۆمۆنیزم‌و حیزب" هاتە ئاراوە. تێزی ئێمە ئەوە بوو کە ئەنجامی ئەم پرۆسەیە، واتە بەرهەمی هەوڵ‌و کۆششەکانی ڕێکخراوێکی مارکسیستی وەکو ئێمە لە جەرگەی شۆڕشدا، دەبێ پێکهێنانی حیزبێك بێت کە بەمانای واقعیی وشە، وەکو حیزبی چینی کرێکار، حیزبی کۆمۆنیست، سەیری شۆڕش بکات. ئەوەی کە دەبێ قۆناغی پێش حیزب کۆتایی پێبێت. ئەگەر لەبیرتان بێت ئەمە قۆناغێك بوو کە تیایدا قسەوباس لەسەر هەندێ پرسیاری لەم بابەتە چەقی بەست کە حیزب چییە، پێشمەرجەکانی چییە، بەرنامە چی جێگایەکی هەیە تیایدا،

رەخنەی ئێمە لە تیۆری پەیوەند چییەو...تاد. بە پێکهاتنی حیزبی کۆمۆنیست ئەم باسانە تێپەڕێنرا. دوای پێکهاتنی حیزب، مەسەلەیەك کە هاتەگۆڕ، مەسەلەی پەیوەندی نێوان کۆمۆنیزم‌و چین(گبقە–و)، یان حیزب‌و چین بوو. ئەوە شتێکی سروشتی بوو کە بە پێکهاتنی حیزب، مەسەلەی پەیوەندی حیزب لەگەڵ بابەتی کارەکەی لە کۆمەڵگادا، واتە چینی کرێکار بێتە ئاراوەو باسی ئێمە لەسەر پەیوەندی نێوان حیزب‌و چین چەقی بەست. ئەم باسانە لە باسی شێوەکار لە کۆنگرەی یەکەمی یەکێتی تێکۆشەرانی کۆمۆنیستەوە لە کوردستان بەشێوەیەکی جدی‌و بەنووسراو دەست پێدەکات‌و تا باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری درێژەی دەبێت.

بە هاتنەگۆڕی باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری باسەکە لە پەیوەندی رێکخراوەیی–عەمەلی لەگەڵ چینی کرێکار واوەتر رۆیشت. ئەمە هاوکاتە لەگەڵ دەستپێکردنی کۆتایی هاتنی جەنگی سارد‌و دەستپێکردنی سەردەمێکی تازە کە بۆرژواکان ناویان لێنا "کۆتایی هاتنی کۆمۆنیزم". لە گەڕان بەدوای بنەماکانی بزووتنەوەکەی خۆمان‌و جیاوازییەکانی لەگەڵ ئەو کۆمۆنیزمەدا کە خەریکبوون کۆتایی هاتنەکەیان رائەگەیاند، پەیوەندی نێوان کۆمۆنیزم‌و چینی کرێکار لەئاستێکی بنەڕەتی‌تردا بووە جێگەی سەرنجی ئێمە. پەیوەندی تیۆری لەگەڵ چین (گبقە–و)، پەیوەندی حیزب لەگەڵ چیندا، پەیوەندی مەسەلەی سۆڤێت لەگەڵ چینی کرێکاردا، پەیوەندی شکستەکانی پێشوو بە دابڕانی کۆمۆنیزم لە چینەکە، پەیوەندی حیزب‌و چین، ئەمجارەیان بەمانای یەکێتی‌یەك کە حیزب دەبێ لەگەڵ چیندا پێکی بهێنێ، یەکگرتنی حیزب لەگەڵ چیندا، جێگای کرێکار لە حیزبدا، خەسڵەتی کرێکاریی خودی سۆسیالیزم‌و تەنانەت خەسڵەتی کرێکاریی تیۆری مارکسیزم. تێڕوانین بۆ مێژووی کۆمۆنیزم‌و سۆسیالیزمی هاوچەرخ لە دەریچەی ململانێی چینایەتی‌و ئینتیمای چینایەتی ئەو مەیلانەوە کە ئیدعای کۆمۆنیزم دەکەن، ئەمە لایەنە جیاجیاکانی باسی کۆمۆنیزمی کرێکاری بوون. نازانم چەند کەس لە ئێوە لە سیمیناری یەکەمی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا (□□ ساڵ بەرلەئێستا) ئامادەبوون. لەوێدا یەکێك لە باسە سەرەکییەکانی من ئەوە بوو کە مەقولەی کرێکار نەك وەك بابەتێکی کار، بەڵکو مەوجودییەتی کرێکار وەکو دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی لەجەرگەی تیۆری چەوسانەوەدا دەچێتە نێو بناغەکانی مارکسیزمەوە. مارکس سەرەتا کۆمەڵگای بەبێ چینەکان راڤە نەکردووە تا دواتر چینەکان وەکو جەنگاوەرانێك کە رووبەڕووی یەکترین بکاتە نێو باسەکەیەوە. چین لەنێو خودی تیۆری چەوسانەوەی مارکسدایە. چین لەنێو خودی تیۆری گۆڕانی مارکسدایە.. چین لەنێو

ناردویانەتەوە. ئێمە یەکێکین لەو پەنجەبژێرە رێکخراوە کۆمۆنیستی‌یانەی دوای بەلشەفییەکان کە دەیانەوێت بە رادیکالیزم‌و ماکزمالیزمەکەیان جەماوەری ببنەوە. رێکخراوێك کە رێك دەیەوێت ماکیزمالیزم‌و کۆمۆنیزم جەماوەری‌و کۆمەڵایەتی بکاتەوە. دەیەوێت ئامانجەکانی‌و بیرۆکەی شۆڕشی کۆمۆنیستی‌یەکەی ببات‌و جەماوەری‌و کۆمەڵایەتی بکاتەوە. دەیەوێت ئەوپەڕی قسەی خۆی لەبارەی دینەوە بکات بە قسەی کۆمەڵگا. ئێمە ئەو کەسانەین کە پێمان وایە دەبێ ئەم کۆمۆنیزمە کەم رەنگ نەکراوەیە جەماوەری‌و کۆمەڵایەتی بکەینەوە.

ئەم ئاسۆیە، دوو پرسیار دەخاتە بەردەممان. یەکەم ئەوەی کە ئایا کارێکی وەها ئیمکانی هەیە؟ کە بەبڕوای من تەجروبە ئەوەی سەلماندووە کە لە سەردەمی ئێمەدا هەر ئەم شێوازە شێوازێکی کارایە. کۆمەڵگای هاوچەرخ وەڵامی رادیکاڵ‌و ئینسانی رادیکاڵ‌و لەسازش نەهاتووی دەوێت. کەسانێك کە قسەی بنەڕەتی‌و بنچینەیی خۆیان دەڵێن‌و دەیانەوێت هاوبیران‌و هاورێبازانی خۆیان یەکگرتوو بکەن بۆئەوەی سەرلەبەری ئەم ئاسۆ رادیکاڵە وەدیبهێنن. کافی‌یە پێنج لەسەدی کۆمەڵگا قسەیان وەك ئێمە بێت بۆئەوەی سەرلەبەری دەسەڵات بگرین. کافی‌یە پێنج لەسەدی خەڵکی ئێران چالاکانە دیفاع لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بکەن‌و ئەم حیزبە بەحیزبی خۆیان بزانن بۆئەوەی سەرتاپای ئەم وڵاتە بەدەستەوە بگرین. ئەوە گرنگ نییە کە بڵاوکراوە رێگەپێدراو‌و قانوونی‌یەکانی ئێران رووی خۆش بەئێمە نیشان نەدەن. ئەو مەملەکەتە لەسەدا شەست ئینسانی دژی دین‌و دژی خودای هەیە کە بەدەست رژێمی ئیسلامی‌یەوە چەقۆ گەیشتۆتە سەر ئیسقانیان وە هەموویان پشتیوانی سبەینێی ئێمەن، ئەوانەی کە بەدەست ئیسلامەوە ئەناڵێنن ئێمەیان هەیە، ئەوانەی کە بەدەست نایەکسانیی ژن‌و پیاوەوە ئەناڵێنن ئێمەیان هەیە، کەسانێك کە بەدەست شەرقی‌بوونی زاڵ بەسەر رژێم‌و ئۆپۆزسیۆنەکەیەوە ماندوو بوون، ئێمەیان هەیە. وە ئەوە مافی ئێمەیە کە ئێمەیان هەبێت. ئەم توێژانە ئەگەر ئێمە بە نوێنەری خۆیان بزانن بەمە ناسنامەی کرێکاری‌و کۆمۆنیستیی ئێمەیان بەلاڕێدا نەبردووە. کەسانێك هەن کە دەڵێن ئێمە بۆیە لەگەڵ ئێوەدا هاتووین چونکە قسەی دڵی لاوان ئەکەن. ئێمە بۆیە لەگەڵ ئێوەدا هاتووین چونکە قسەی دڵی ژنان ئەکەن. یان لەبەر ئەوەی باسی کەلتوورێکی مۆدێرنتر ئەکەن. یان لەبەرئەوەی لەبەرامبەر دیندا راوەستاونەتەوە. ئەمە هیچ خەوشێکی تیدا نییە. کەسانێك کە لەگەڵ ئێمەدا دێن بەهۆی ئەو دەورەوە لەگەڵمان دێن کە ئەو رۆژە لە کۆمەڵگادا دەیگێڕین. وە ئەگەر نەیگێڕین ئیتر لەگەڵ ئێمەدا نایەن‌و لەگەڵ ئەوانی دیکەدا ئەڕۆن

لە دەركی پەیوەندی نێوان حیزب‌و كۆمەڵگاو دەركی مەقولەی میكانیزمە كۆمەڵایەتی‌یەكانی بەدەستەوە گرتنی دەسەڵات. مەبەستم لە بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات پەلاماری رۆژی ئەخیر بۆسەر كۆشكی زستانەو پێكهێنانی دەوڵەت نییە، بەڵكو مەبەستم بەهێزبوون‌و برەوسەندنی حیزبە لە كۆمەڵگادا، بەشێوەیەك كە ببێتە یەكێكە لە جەمسەرە گرنگەكانی ململانێی چینەكان لەسەر دەسەڵات. بەجۆرێك كە نەتوانن لەسەرووی ئەوەوەو بەبێ حیسابكردن بۆ ئەو شتێك بەسەر كۆمەڵگادا بسەپێنن. ئەمە هەرئێستا دەستی پێكردووەو ئێمە دەركەوتەكانی دەستپێكردنی ئەم رەوتە دەبینین‌و خۆتان دەبینن كە چەندە روو لەسەر لەپێشڕەویدایە.

هاوڕێیان، سەركەوتن بەسەر بۆرژوازیدا دەبێ لە گۆڕەپانەكەی ئەودا ئەنجام بدرێت، ئێمە لە كۆنگرەی خۆماندا بەسەر هیچ كەسێكدا سەرناكەوین. دەسەڵاتی سیاسی لە ئۆردوگای خۆماندا بەدەست ناهێنین. بۆیە دەبێ بچینە گۆڕەپانی ئەوان، وە ئێستا خەریكین ئەڕۆین، ئێمە دەبێ خۆمان بۆ گێرانی ئەم دەورە ئامادە بكەین. ئێمە لە هەركوێوە هاتبین، چ مرەوجی سیاسی بووبێتین‌و چ رابەری كرێكاری‌و چ پارتیزان، چ شاعیر چ نووسەر، ئێستا گەیشتووینەتە شوێنێك كە دەبێ كۆمەڵێك دەور لەئاستی كۆمەڵایەتیدا لەئەستۆ بگرین‌و بیانگێڕین. وە بەوێنەی شەخسییاتی زیندووی بزووتنەوەی سۆسیالیزم‌و كۆمۆنیزمی كرێكاری وڵاتێك دەربكەوین‌و قسەبكەین. لەگەڵ هەموو كۆمەڵگادا قسە بكەین.

حیزبی ماركسیستی- حیزبی كۆمەڵایەتی

ئێمە حیزبێكی ماركسیستی‌ین‌و لەم رەوتی پەرەسەندنەدا، وەكو هەر دیاردەیەك كە هێزی كێشكردنەكەی بڕیارە بگاتە شوێنە زۆر دوورەكانیش، ناوكۆكەی مەركەزیمان دەبێ زۆر پوخت‌و سەنگین بێت. لە كۆنگرەی دووەمدا ئاماژەم بۆئەوە كرد كە لەڕووی مێژووییەوە حیزبە چەپەكان كاتێك ویستوویانە كۆمەڵایەتی ببنەوەو لە ئاستێكی كۆمەڵایەتیدا دەربكەون، بەلای راستدا بایانداوەتەوە. ئەمەشیان بەو جۆرە پاساو كردووە كە كۆمەڵگا راستڕەوەو ئەگەر ئەمانیش دەنگیان بووێت دەبێت بەلای راستدا بابدەنەوە. وە هەڵبەتە لەڕووی مێژووییەوە لەم كارەدا شكستیان خواردووە. رەنگە نوێنەرێك لە حیزبێكی رادیكاڵی چەپ بۆ دەورەیەك چووبێتە پەرلەمانەوە، بەڵام لەدەورەی دواتردا ئەو تاكە كەسەش فایلەكەیان ناوەتە بن دەستی‌و

خودی تیۆری مەعریفەی ماركسدایە. ئەمە ئەو سەردەمە بوو كە ئێمە كۆمۆنیزمی خۆمان بە رۆشنی، بەشێوەی مانیفێست، بە كۆمۆنیزمی پرۆلیتاری، یان كۆمۆنیزمی كرێكاری پێناسە كرد. لە یەك قسەدا رەوتی جیابوونەوەی نەزەریی ئێمە لە میرات‌و مێژووی سۆسیالیزمی بۆرژوایی، لە رووی تیۆری، لەئاسۆی كۆمەڵایەتی ، لەبەرنامە، لە ڕوانین بۆ مێژووی كۆمۆنیزم‌و لە لێكدانەوەی ئێمە بۆ ئەركە پراتیكی‌یەكانی حیزبێكی كۆمۆنیستی، بە باسەكانی كۆمۆنیزمی كرێكاری تەكمیل دەبێت‌و ئێمە تازە لە خاڵی دەستپێكردنی دامەزراندنی حیزبێكی سیاسی دەخالەتگەر لەسەر بناغەی تێڕوانینی كۆمۆنیزمی كرێكاری قەرار دەگرین. كارێك كە بەپێكهێنانی حیزبی كۆمۆنیستی كرێكاری دەستمان پێ‌ی كرد.

لە هەر دەورەیەكدا چەقبەستن لەسەر ئەم باسە تایبەتانە بووە مایەی بەهێزتر بوونمان. لە هەر دەورەیەكدا ئەم پرسیارە میحوەری‌یانەو ئەو وەڵامانەی كە دەیانخواست ئێمەیان دەبردە قۆناغێكی بەرزترو پراتیكێكی سیاسی بەهێزتر– چونكە ئەم پرسیارانە راست‌و مەوزوعی بوون‌و ئاوڕدانەوەی ئێمە لێیان ئەگەر كافیش نەبووبێت، لانی كەم لەڕووی جیهەتگیری‌یەوە دروست بووە. ئەمڕۆ، لەدرێژەی ئەو باسانەداو لەدرێژەی رەوتی پێكهاتنی حیزبی كۆمۆنیستی كرێكاریی ئێراندا كە بەرهەمی دانەدانەی ئەو باسانەو خۆ–رۆشنكردنەوانەیە كە ژماردمن، كۆمەڵێك پرسیاری تازە لەبەمبەرماندا قوت دەبێتەوە كەدەبێت بەهەمان شێوە، وەكو پێشوو بەهەمان گوڕوتین‌و جدییەتەوە وەلام لە ئێمە وەربگرنەوەو ئەم وەڵامانە ببنە رێنمای پراتیكی سیاسیمان. باسەكانی "حیزب‌و كۆمەڵگا"و "حیزب‌و دەسەڵاتی سیاسی" لەروانگەی منەوە ئەو باسانەن كە هەوڵ ئەدەن پەنجە بخەنە سەر ئاستەنگەكانی بەردەم بوونی حیزبی كۆمۆنیستی كرێكاری بە حیزبێكی پڕاوپڕی سیاسی‌و ئەم ئاستەنگانە لەسەر رێگای لابەرن.

حیزب‌و حیزبییەت‌و دەسەڵاتی سیاسی

ئەمە یەكێك بوو لە باسە سەرەكی‌یەكانی بەرنامەكاری كۆنگرەی دووەم، ئەو شتەی كە رێكخراوێك دەكاتە حیزبێكی سیاسی‌و لە گروپەكانی فشار، كۆڕوكۆمەڵە فیكری، فیرقە عەقیدەییەكان، ناوەندە ئەدەبی‌و چاپەمەنییەكان‌و تۆڕی كۆڕوكۆمەڵەكان جیای دەكاتەوە، لەپلەی یەكەمدا پەیوەندی ئەو رێكخراوەیە بە دەسەڵاتی سیاسیەوە. چ وەكو چەمكێك لە

بیرکردنەوەی ئەو ڕێکخراوەیەداو چ وەك واقعییەتێك لەژیان‌و پراتیکی ئەو ڕێکخراوەدا. مەبەستم لە دەسەڵاتی سیاسی تەنها دەسەڵاتی دەوڵەتیی نییە. تەنها گرتن‌و بەدەستهێنانی دەسەڵاتی دەوڵەتیم مەبەست نییە. ئەمەیان مەسەلەیەك نییە کە ڕۆژانە ڕوودات. بەڵکو مەبەستم لە توانای ڕێکخراوێکە بۆ کۆکردنەوەی هێزو کاریگەری دانان لەسەر هاوکێشەکانی دەسەڵات لە کۆمەڵگایەکدا. ئەوەی کە ئەم ڕێکخراوە ببێتە ڕێکخراوێکی ئەوتۆ کە قورساییەکی گەورەی هەبێت لەدیاریکردنی چارەنووسی سیاسی کۆمەڵگادا. کاتێك دادوبێداد لە نەبوونی حیزبی چینی کرێکار لەکۆمەڵگایەکدا ئەکەین، مەبەستمان ئەوە نییە کە هیچ جۆرە گروپێکی کۆمۆنیستی لەو کۆمەڵگایەدا نییە، بڵاوکراوەو ڕادیۆی کۆمۆنیستی تێدا نییە، کۆڕوکۆمەڵ‌و تۆڕە سۆسیالیستییەکانی کرێکاران‌و گرێخواردو لەگەڵ ڕێکخراوە چەپ‌و کۆمۆنیستەکان لەو کۆمەڵگایەدا نییە. بەڵکو مەبەست ئەوەیە کە چینی کرێکار بێبەشە لە حیزبێك کە لەمەیدانی سیاسەتی سەراسەریدا، لە ململانێی دەسەڵاتدا، نوێنەرایەتی بکات‌و ڕێکی بخات‌و هێزی ئەم چینە وەگەڕبخات‌و ڕێنوێنی بکات. بەبڕوای من پەیوەندی هەر ڕێکخراوێك بە دەسەڵاتی سیاسییەوە، پێوەری حیزبی بوون‌و نەبوونی کاراکتەری ئەو ڕێکخراوەیە. حیزب هەر ئەوە نییە کە ڕێکخراوو گروپێکی سیاسی‌و فیکری لەڕووی چەندایەتییەوە ئەوەندە گەشەی کردبێت کەسنوورێکی دیاریکراوی تێپەڕاندبێت. حیزب ئەو ڕێکخراوەیەیە کە چووەتە نێو مەیدانی ململانێی دەسەڵاتەوە. چووەتە نێو گەمەی سیاسەتەوە لەئاستێکی کۆمەڵایەتیدا. ئەو ڕێکخراوو دامەزراوەی کە لەدەرەوەی گەمەی سیاسەتی سەراسەری‌و لەدەرەوەی ململانێی واقعی لەسەر دەسەڵات‌و دیاریکردنی دەسەڵاتداران لە کۆمەڵگادا دەژی، ئەو ڕێکخراوەیەی، کە چ بەپێی بڕیاری هۆشیارانەی خۆی بێت یان بەهۆی تایبەتمەندی‌یە چەندایەتی‌و چۆنایەتییەکانی خۆیەوە بێت، بکەوێتە دەرەوەی ئەم ململانێیە، حیزبێکی سیاسی نییە. لەسبەینێی 22ی بەهمەنی 57 (مەبەست لە شۆڕشی 1979ی زایینی ئێرانە–و) هێزێکی مەزن لەدەوری فیدائی (چریکە فیداییەکانی خەڵکی ئێران– ڕێکخراوێکی چەپ بوو لەوسای ئێراندا–و) کۆبووەوە. بۆ حیزبێکی سیاسی ئەم هێزە ئامڕازی دەخالەت کردنە لە دیاریکردنی چارەنووسی دەسەڵات لە دەورەیەکی دیاریکراودا. یان لەم کارەدا سەرئەکەوێت‌و هێزهاوسەنگییەکی نوێ دێنێتە ئاراوە، یان ئەم هێزە بۆ دەورەیەك لەدەست ئەدەیت. فیدایی سەرباری نفوزە فراوانەکەی لەدوای شۆڕشدا، بەڵام ڕوخسارو تایبەتمەندییەکانی حیزبێکی سیاسی نەبوو. فیدایی سەرەنجام گروپێکی فشار بوو بەسەر بزووتنەوەی میللی‌و حیزبە ناسیۆنالیستە سەرەکی‌یەکانەوە لە

هێزەکان بگۆڕێت. حیزبی ئێمە دەبێ لەئاستێکدا دەربکەوێت کە کرێکاری ئێرانی بتوانێ هەڵیبژێرێ. مەبەست ئەوە نییە کە لە هەڵبژاردندا دەنگی پێبدات. مەبەستم ئەوەیە کە کرێکار وەکو چینێك ئەم حیزبە هەڵبژێرێت‌و بڵێت من لەنێو ئەو ئەلتەرنەتیڤانەدا کە هەن لەگەڵ ئەم حیزبەدا دەڕۆم. بوعدێکی هەمیشەیی‌و لەپسان نەهاتووی هەڵسووڕانی ئێمە ئەوەیە کە پەوەندی‌یە کرێکاری‌یەکانمان جۆش بدەین. بوعدێکی دیکەی هەڵسووڕانمان ئەوەیە کە بەپانتایی کۆمەڵگاو لە کێشمەکێشی دەسەڵاتدا حیزب وەکو ئامڕازێکی واقعی بخەینە بەردەستی چینی کرێکار تا بۆ یەکلایی‌کردنەوەی یەکجاریی کۆمەڵگا ئەم ئامڕازە وەك حیزبی خۆی بەدەستەوە بگرێت. ئەگەر ئەمەی دووەمیان ئەنجام نەدەین، ئەوە لە ئەکی کۆمۆنیستیی خۆماندا درێغی‌مان کردووە. چینی کرێکار چ گوناهێکی کردووە کە دەبێ تا ئەبەد سۆسیالیزم لە قاڵبی گروپە دە کەسی‌یەکانی "یەکێتی‌و خەبات لەرێگای دیفاع لە مافەکانی کرێکان"دا ببینێت‌و، حیزبەکانی چینە داراکانیش لەناوەڕاستی گۆڕەپانی سیاسی‌و سەرگەرمی یاریکردن بەچارەنووسی خۆیەوە ببینێت. دەبێ کۆتایی بەم دۆخە بهێنرێت، وە ئەمەش ئەو کۆمۆنیستانەی پێویستە کە تەقلیدو نەرێتی گۆشەگیریی‌و فیرقەسازیی‌و کەلتوری گروپی فشاری بنێنە لاوەو لەجەرگەی جەنگی دەسەڵاتی نێو کۆمەڵگادا دەرکەون.

وشەی کۆمۆنیزم‌و سۆسیالیزم بەتەنهایی‌و بەبێ هیچ ڕوونکردنەوەیەك بۆ کرێکار زۆر موعتەبەرە. کرێکار بەشێوەیەکی غەریزیی‌و سروشتی لەکاتی شەڕێکی کۆمەڵایەتیدا بەدوای سۆسیالیستەکاندا دەگەڕێت. ئەمە بەشێکە لە نەرێتی چینی کرێکار. سۆسیالیزم خۆی بەرهەمی چینی کرێکارە، ئەوە بزووتنەوەکەی ئەوانە کە کۆمۆنیزمی بۆ جیهان بەرهەم هێناوە. لە هەر شوێنێکی جیهاندا، لە ئەرجەنتینەوە تا کۆریا، کاتێك کرێکاران کۆدەبنەوە، لەپێشەوە دەتوانی پێشداوەری ئەوە بکەیت کە ئەدەبیاتی مارکسیستی لەناویاندا دەگەڕێت‌و دەخوێنرێتەوە. ئێمە دەبێ حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری دروست بکەین کە لە کۆمەڵگادا، لە مەیدانی نەبەردی چینەکان لەسەر موقەدەراتی کۆمەڵگا، حزوری هەبێت‌و ببینرێت. نەك تەنها ناوێك بێت لە خوار ڕاگەیاندنەکانی ڕێکخراو لە فلانە کۆڕوکۆمەڵدا. ئەمە ئەو نەبەردەیە کە ئەمڕۆ لەپێشمانە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری وەك حیزبێکی کرێکاری، حیزبێك کە لەسەر بناغەی ململانێ‌و مشتومڕە چارەنووسسازەکان لەسەر مارکسیزم‌و جیاکردنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە کۆمۆنیزمی بۆرژوایی بیناکراوە، ئەمڕۆ گەیشتووەتە شوێنێك کە تەنها ڕێگای بەرەوپێشەوەچوونی بریتی‌یە

حیزب‌و چین:

پەیوەندی محەللی‌و پەیوەندی‌و کۆمەڵایەتی

کاری حیزب لەگەڵ کرێکاراندا چی بەسەردێت؟ هەڵبەتە کاری راستەوخۆو حزوریی حیزب لەگەڵ هەڵسووڕاوان‌و کۆڕوکۆمەڵ‌و تۆڕە کرێکاری‌یەکاندا بەشێکی هەمیشەیی کاری حیزبێکی کۆمۆنیستی‌یەو دەبێ هەمیشە مەشغوڵی بین. ئەمە ئەو جۆرە هەڵسووڕانەی نێو کرێکارانە کە هەم لەبارەیەوە زۆرمان وتووەو هەم لە بەڵگەنەویستەکانی هەڵسووڕانی رۆژانەی حیزبەو هەر لەپێناوی ئەمەدا رێکخراومان پێکهێناوە. جۆرێکی دیکەش لە کاری کرێکاری ئەوەیە کە ئیمکانی هەڵبژاردنی کۆمۆنیزم بۆ کرێکاران فەراهەم بکەیت. بەکرێکاران بڵێی ئەم جەنگە ئەبینن؟ دەتوانن لەم کێشمەکێشەدا کۆمۆنیزم هەڵبژێرن، کۆمۆنیزمی کرێکاری هێزێکی هەنوکەیی‌و مەوجودە. ئیتر جەنگ لەنێوان جەبهەی میللی‌و حیزبی تودەو لایەنگرانی پاشایەتی‌و ئیسلامدا نییە. ئەمە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری‌یەو دەتوانن ئەو هەڵبژێرن. هەڵبژاردنی ئێوە تەنها لەنێو بازنەی حیزبەکانی چینی دەسەڵاتداردا نییە. ئەمە حیزبی خۆتانەو دەتوانن سبەینێ بچن بۆ سەنتەری شاری تاران، بۆ نووسینگەی حیزب‌و، پەیوەست بن بە حیزبەوەو بەمجۆرە لەگەڵ باقی کرێکارانی ئەندامی حیزبدا لە شوێنی ژیان‌و کارگەو شارەکەی خۆتاندا پەیوەست‌و یەکگرتوو بکرێن: دەتوانن هەر لەو رۆژەوە مەسئولییەت لەئەستۆ بگرن. هاوڕێیان، ئێمە دەمانەوێت مافی هەڵبژاردن بدەین بە کرێکاران. ئەگەر ئێمە لە کونا بین، کرێکار بۆچی دەبێ ئێمە هەڵبژێرێت؟ تروتسکیستەکان دەیان ساڵە خەریکی ئەوەن کە دۆڵمە بۆ پیکیتەکان ئەبەن‌و شانبەشانی کرێکاران بەدەستی پاسەوانەکان کوتەك ئەخۆن، کەچی هێشتا دەبینن کاتێك کرێکار بیر لە مەسەلەی دەسەڵات‌و دەوڵەت ئەکاتەوە لە کۆمەڵگادا، دیسانەوە بیر لە سۆسیال دیموکراسی ئەکاتەوە. چونکە حیزبی تروتسکیست خۆی نەخستۆتە ئەو جێوشوێنەی کە وەکو هێزێك لە کۆمەڵگادا لێوەشاوەیی ئەوەی هەبێت لەلایەن کرێکارەوە وەك ئامڕازێکی دەخالەت لە مەسەلەی دەسەڵاتدا هەڵبژێردرێت‌و دەستەبژێری بکرێت. ئاخر دەبێ حیزبێك خۆی لە مەیدانی سیاسیدا حزوری هەبێت تا بکرێت تۆش هەڵیبژێرێت. بۆئەوەی ئەوە دەرك بکرێت کە ئەم رەوتە کارێکی لەدەست دێت‌و رێگای خۆی ئەزانێت. دەتوانێ هاوسەنگی

ئێراندا. نەئاسۆی حیزبێکی سیاسی هەبوو، نەشانوشەوکەوتی ئەوی هەبوو، نەرەفتاو ئامانجەکانی ئەوی هەبوو. لق‌وپۆپە جیاجیاکانی فیدایی‌و ئامۆزاکانیان لە راهی کارگەر (رێگای کرێکار–و) و گروپەکانی دیکەی وەکو ئەو، ئەمڕۆش هەر ئەوەن: گروپی فشار بۆ سەر حیزبە سەرەکی‌ترەکانی نێو کۆمەڵگا.

پەراوێز کەوتنی رێکخراوە کۆمۆنیستی‌یەکان لە ململانێی دەسەڵات لەنێو کۆمەڵگادا، ئێستا ئیتر لای هەمووان بووەتە شتێکی بەڵگەنەویست. تا ئەو رادەیەی کە ئەگەر وانەبێت دەبێتە مایەی سەرسوڕمانی چاودێران. بۆ زۆر کەس، بەتایبەتی‌و بەرلە هەرکەسێك بۆ خودی رابەران‌و هەڵسووڕاوانی ئەم رێکخراوانە، کۆمۆنیزم نەك رەوتێکی خوازیاری دەسەڵات، بەڵکو فیرقەی ئەو کاهینانەیە کە ئاگری مەشغەڵی حەقیقەتە چینایەتیەکان‌و ئامانجە ئینسانی‌یەکان بۆ نەوەکانی ئایندە بە گەشاوەیی ئەهێڵنەوە. خزمەتکارانی سورپۆش‌و متەوازع‌و بێئیدعای پەرستگای مێژوون، قوربانیانی هەمیشەیی کۆنەپەرستین، زیندانیانی سیاسی ئەبەدین، کەسانێکن کە هەمیشە راستیەکانیان بەو جەماوەرە وتووە کە گوایە ئەوان هەمیشە رێگایەکی دیکەو رابەرانێکی دیکەیان هەڵبژاردووە.

دیدی مارکسیستی، دیدی کۆمۆنیستی کرێکاری، بۆ تەحەزوب ئەمە نییە. ئەرکی ئێمە پێکهێنانی حیزبێکی سیاسی کۆمۆنیستی کرێکاری‌یە. لەماوەی ئەم بیست ساڵەدا ئێمە بڵاوکراوە مارکسیستی‌یەکانمان دەرکردووە، ئاڵای ئامانج‌و بەرنامە کۆمۆنیستی‌یەکانمان هەڵکردووە، رێکخراوەگەلی گەورەو بچووکمان دروست کردووە، دیعایەو تەحریزی کۆمۆنیستیمان کردووە. بەڵام ئەرکی ئێمە پێکهێنانی حیزبێکی سیاسی‌یە کە لەچەقی ململانێی دەسەڵاتی نێو کۆمەڵگادا ئاڵای کرێکار، ئاڵای یەکسانیخوازی‌و ئازادیخوازی هەڵبکات‌و بەشێوەیەکی بابەتی خۆی لایەکی ئەم ململانێیە بێت‌و شانسی سەرکەوتنی هەبێت لەم ململانێ سیاسیەدا. کۆمۆنیزم بۆ گۆڕانکاری‌یە. گۆڕینی کۆمەڵگای بۆرژواییش واپێویست ئەکات کە چینی کرێکار لە ململانێی دەسەڵاتدا سەرکەوێت. کۆمۆنیزمی کرێکاری دەبێ ببێتە حیزبێکی سیاسی لە کۆمەڵگادا. ئەم بیرۆکە سەرەتایی‌و بەڵگەنەویستەی مانیفێستی کۆمۆنیست، وەك هەموو بیرۆکەکانی مانیفێست، وەك دیدی رەخنەگرانەی مارکس، دەبێ لەژێر وێرانەی تەحریفات دەربکێشرێتە دەرەوە. هەر ئەو بۆچوونە دزێوانەی کە شۆڕشی کۆمۆنیستی‌و کۆمەڵگای سۆسیالیستی‌یان حەواڵەی ئایندەیەکی دوورو دنیایەکی دیکە کردووەو ئینکاری‌یان لە

دەمودەستی‌و مەتڵوبييەت‌و ئيمکان بوونی ئەمڕۆی ئەو کردووە، تەحەزوبی کۆمۆنيستی کرێکاری، واتە خۆنواندنی کۆمۆنيزمی کرێکاری‌يشيان وەکو حيزبێکی سياسی خوازياری دەسەڵات، بەشێوەی جۆراوجۆر رەتکردۆتەوە‌و بە نامومکين‌و نامەتڵوب لە قەڵەميان داوە.

بەڵام ئەوەی کە مانا دەبەخشێتە هەڵسووڕانی کۆمۆنيستی ئێمە، رێك هەر ئەم پێکهێنانی حيزبی کۆمۆنيستی کرێکاری‌يەيە کە لەئاستی هەموو کۆمەڵگادا، لە مەيدانی ململانێ لەسەر يەکلاکردنەوەی دەسەڵاتی سياسی کۆمەڵگادا، خۆی بنوێنێ. حيزبێك کە کرێکارو، هەر ئينسانێکی لايەنگری ئازادی‌و يەکسانی، بتوانێ پێوەی پەيوەست بێت‌و لەوە دڵنيابێت کە لەرێگای ئەوەوە دەتوانێ بەکردەوە‌و بەواقعی کاريگەری لەسەر کۆمەڵگاکەی خۆی، دەوروبەرەکەی خۆی‌و چارەنووسی ئينسانەکانی سەردەمی خۆی دابنێت.

ئەگەر شتێك بيەوێت ناوەڕۆکی هاوبەشی قۆناغە جياجياکانی هەڵسووڕانی ئێمە لەم بيست ساڵەدا بەيان بکات، هەوڵدانە بۆ قەوارەدان بە کۆمۆنيزمێکی کرێکاری کە نەك لە پەراوێزی کۆمەڵگا، بەڵکو لە چەقی سياسەتی کۆمەڵگادا، لە جەرگەی جەنگی دەسەڵاتدا، چينی کرێکار بهێنێتە مەيدان‌و نوێنەرايەتی بکات.

ميکانيزمە کۆمەڵايەتی‌يەکانی دەسەڵات

چوونە سەر باسی دەسەڵاتی سياسی لەپلەی يەکەمدا مەقولەيەکی کۆمەڵايەتيە، ململانێ لەسەر دەسەڵاتی سياسی داهێنانی کۆمۆنيستەکان نييە. کۆمەڵگا بۆ دەستاودەست پێکردنی دەسەڵاتی سياسی کۆمەڵێك ميکانيزمی هەيە. ديعايە‌و وروژاندن‌و سازدان داهێنانی مارکسيزم نييە. زەبروزەنگ، خرۆشان، ياخی بوون، جەنگ، هيچ يەکێك لەمانە داهێنانی سۆسياليزم‌و بزووتنەوەی سۆسياليستی نييە. دەوڵەت، سەرنگونی‌و شۆڕش، هيچ يەکێکيان داهێنانی کۆمۆنيستەکان نييە. ئەمانە ديارده‌و ميکانيزمی کۆمەڵايەتين، ئەوە تايبەتمەندييە بابەتيەکانی کۆمەڵگايە کە بە کۆمۆنيستێك دەڵێت چۆن دەکرێت دەسەڵات بگريت، کەی‌و لە چ کاتێکدا دەکرێ دەسەڵات بگريت، لە چ سەردەمانێکدا دەتوانرێ بيگريت، نەك بەرنامەی لەپێشدا داڕێژراو‌و رێورەسم‌و ئەوشتانەی لای ئێمە خۆمان پەسەندە. ئێمە داهێنەری مەنجەنيقە سياسی‌يە تازەکان نين بۆ گرتنی قەڵاکانی مێژوو. ئەگەر بەدەستهێنانی دەسەڵات مەسەلەی

حيزب نابێت کۆميتەی هەبێت، لەسەر ئەوە نييە کە حيزب نابێت هەيکەلێکی تۆکمەی ژێرزەمينيی هەبێت کە بتوانێت لە هەموو هەلومەرجێکدا خەبات بکات. باس لەسەر ئەوە نييە کە ئەوە هەر ئەو تۆڕە ژێرزەمينی‌يەی ئێمەيە کە دەرفەتی پێداوين بگەينە ئەم جێوشوێنەی ئێستامان، وە ئەوە ديسپلينی تۆکمەی ئێمەيە کە پشتيوانەی کاری ئێمەيە. قسە لەسەر هيچ يەکێك لەمانە نييە، بەڵام ئايا ئێمە بەئەندازەی پێويست مەيدانمان لەدەستی ئەوانی ديکە دەرهێناوە کە ئێستا کەسێك بکەوێتە گومانەوە‌و بڵێت ئايا زۆر بەم ئاراستەيەدا نەڕۆيشتوون؟ ئێمە دەبێ ديسان سەدان ئەوەندە بەم ئاراستەيەدا بڕۆين، ئێمە دەبێت هەر بەم مەودايەی ئێستامانەوە دەيان روخساری ئاشکرای ديکەمان هەبێت، بۆئەوەی کەسێك کە لەئێران بير لە بەدەسەڵات گەيشتنی ئەم رەوتە دەکاتەوە بتوانێ بەدياريکراوی ئەوە بێنێتە بەرچاوی خۆی کە چ تەرزو چ تيپێك لە ئينسانەکان، بە چ بيروباوەڕو هەڵسوکەوت‌و تايبەتمەندی‌يەکەوە دێنە سەرکار. وە بتوانن‌و بيانەوێت‌و ئاواتی ئەوە بخوازن کە ئەم تەرزە لەئينسانەکان بێنە سەرکار. ئێمە تائێستا لەم رێگايەدا تەنانەت بەدروستيش هەنگاو نەناوە. رەنگە کەسێك بڵێت ئەم کارانە سۆسياليستی نييە؟ راستە بە مانای کۆن‌و فيرقەيی وشەکە، بەپێی ئاستی هۆشياری‌و تێگەيشتنی چەوتی ئەوانەی کە دەيانەوێت لە گۆشەو کەنارەکانی کۆمەڵگادا بژين، بەڵێ ئەمانە سۆسياليستی نييە. بەڵام بۆ مارکسيستێك ئەمە دەقاودەق سۆسياليزمە. بۆ کەسێك کە دەيەوێت دەسەڵات لەچنگی بۆرژوازی دەربهێنی ئەمە دەقاودەق سۆسياليزمە. ئێمە ئەم زەرورەتەمان رێك لە کۆمۆنيزمەکەمان‌و مارکسيزمەکەمانەوە هەڵێنجاوە‌و پێمان وايە ئەمە مەرجی پێشڕەوی‌يە لە خەبات لەپێناوی وەديهێنانی ئامانجەکانماندا. ئەگەر بڕيار بێت خاوەندارێتی تايبەتی‌و نيزامی کاری بەکرێ ژێرەوژور بکەين‌و ئەو ئامانج‌و خواستە مێژووسازانە بەکردەوە دەربێنين کە رامان گەياندوون، دەبێ بەوێنەی ژمارەيەکی فراوان لە ئينسانی واقعی‌و خاوەن روخسارو سيمای سياسی تايبەتيی خۆمان، بچينە بەردەم کۆمەڵگاو بانگەوازی خۆمان بە کۆمەڵگاو بە گشت چينی کرێکار رابگەيەنين. خۆ حەشاردان لە کونجێکداو بێ‌روخساری‌و ژيان لە پەراوێزدا تايبەتمەنديی کۆمۆنيزم نييە. ئەمانە خواستەکانی بۆرژوازی‌يە لە کۆمۆنيستەکان. ئەوان دامودەزگای سەرکوتيان داناوە، دامودەزگای مەزنی درۆهەڵبەستنيان داناوە، تا رێك هەر ئەمە بەسەر کۆمۆنيزم‌و ريزی کۆمۆنيستی چينی کرێکاردا بسەپێنن. خۆدەرخستن بەوێنەی ئينسانگەلێکی واقعی بۆ کۆمەڵێك ئينسانی مارکسيست، دەقاودەق سۆسياليزمە. ئەرکی سۆسياليزمە، خاڵی دەستپێکردنی سۆسياليزمە، بە غەيری ئەمە سۆسياليزم نييە.

ئێمه‌یه‌، یه‌كه‌مین پرسیار ئه‌مه‌یه‌: میكانیزمه‌ كۆمه‌ڵایه‌تیه‌كانی به‌ده‌ستهێنانی ده‌سه‌ڵات، میكانیزمه‌كانی به‌هێزبوون‌و سه‌ركه‌وتن له‌ قه‌ڵه‌مڕه‌وی سیاسیدا، له‌ كۆمه‌ڵگای هاوچه‌رخدا چی‌یه‌؟ ئه‌مه‌ باسێكی زۆر مه‌لموسه‌. رێگه‌ بده‌ن بپرسین له‌م دنیایه‌دا چۆن ده‌كرێت قسه‌ بۆ ئینسانگه‌لێكی زۆر بكرێت. چۆن ده‌كرێت ئینسانگه‌لێكی زۆر یه‌كگرتووو رێكخراو بكرێت. چۆن ده‌كرێت بزووتنه‌وه‌یه‌ك دروست بكرێت كه‌ كاریگه‌ری له‌سه‌ر بیروبۆچوونی ئینسانه‌كان له‌ئاستێكی فراواندا دابنێت. چۆن ده‌كرێت بچیته‌ شه‌ڕی بیروبۆچوونی زاڵ. ئه‌م بیروبۆچوونه‌ زاڵه‌ له‌جیهانی ئه‌مڕۆدا چۆن دروست ده‌كرێت‌و خه‌ڵكی پێ قانع ده‌كرێت. میكانیزمه‌كانی كامانه‌یه‌و چۆن ده‌كرێ بچیته‌ جه‌نگیان. چۆن ده‌كرێت له‌ جیهانێكدا به‌م تایبه‌تمه‌ندی‌یه‌ به‌رهه‌مهێنانه‌وه‌، به‌م تایبه‌تمه‌ندی‌یه‌ سیاسی، سه‌ربازی، ئینفۆرماتیك، كه‌لتووری، ته‌علیمی‌یه‌وه‌، ببیته‌ هێزێك كه‌ بتوانێ كاریگه‌ری له‌سه‌ر ژیان‌و ئیراده‌ی ملیۆنه‌ها ئینسانی ئه‌ندامی چینی كرێكارو، ئه‌و جه‌ماوه‌ره‌ فراوانه‌ی خه‌ڵك دابنێت كه‌ ئازادی‌و یه‌كسانی‌یان ده‌وێت، وه‌ بیانهێنێته‌ مه‌یدان‌و به‌ ئاراسته‌یه‌كی راستدا رێنوێنی‌یان بكات؟ ئه‌گه‌ر حیزبی سیاسی كۆمۆنیستی كرێكاری بیه‌وێت كارێك له‌م دنیایه‌دا بكات، ده‌بێ به‌هێز بێت، ده‌بێ به‌هێز ببێت، ده‌بێ ئه‌وه‌نده‌ به‌هێز ببێت كه‌ بۆرژوازی ئه‌مڕۆ له‌جیهانه‌كه‌ی خۆیدا به‌شكست بهێنێ. ئه‌مه‌ قسه‌ی دێرینی ماركسه‌ كه‌ بۆ گۆڕینی شتێك، ته‌نانه‌ت بۆ نابودكردنیشی، ده‌بێ بزانیت چۆن كار ده‌كات. ده‌بێ یاساكانی حه‌ره‌كه‌تی بناسین. ئه‌وه‌ ئێمه‌ نین بڕیار ئه‌ده‌ین كه‌ چۆن ده‌كرێت له‌جیهانی ئه‌مڕۆدا ببینه‌ هێزێكی به‌توانای سیاسی. خودی كۆمه‌ڵگا به‌پێی تایبه‌تمه‌ندی‌یه‌كانی میكانیزمه‌كانی ژێره‌وژووركردنی خۆیشی دیاری ده‌كات. ده‌بێ ئه‌م میكانیزمانه‌ بناسین. ئه‌و میكانیزمانه‌ی كه‌ رێگه‌ به‌ ئێمه‌، بزووتنه‌وه‌و حیزبی كۆمۆنیزمی كرێكاری، ئه‌دات كه‌ گه‌شه‌ بكه‌ین، نفوز په‌یدا بكه‌ین، هێز كۆبكه‌ینه‌وه‌، شۆڕشی پێبكه‌ین، ده‌سه‌ڵات له‌ده‌ستیان ده‌ربێنین‌و، به‌رنامه‌ی خۆمان پیاده‌ بكه‌ین.

كاتێك قسه‌ له‌ میكانیزمه‌كانی خودی كۆمه‌ڵگا ئه‌كه‌ین مه‌به‌ستم له‌ میكانیزمه‌ قانوونی‌یه‌كانی كۆمه‌ڵگا نییه‌. راپه‌ڕین‌و شۆڕش میكانیزمه‌كانی كۆمه‌ڵگای هاوچه‌رخن بۆ گۆڕانكاری. خرۆشان، یاخی بوون، جه‌نگ، میكانیزمه‌كانی كۆمه‌ڵگای هاوچه‌رخن بۆ گۆڕانكاری به‌ڵام ده‌رمانخواردكردنی نه‌یاران له‌ده‌عوه‌تی نان خواردندا، شێوازێكی گونجاوی ئه‌م كۆمه‌ڵگایه‌ نییه‌. له‌كاتێكدا كه‌ مه‌ئمونی خه‌لیفه‌ی عه‌باسی ده‌كرا چه‌ندین جار ئه‌م شێوه‌یه‌ بگرێته‌ به‌ر. له‌

به‌ڵكو زۆر به‌ساده‌یی خه‌ریكه‌ ده‌ڵێت هێشتا شه‌خسییه‌تی كه‌ممان هه‌یه‌. ئه‌وه‌ی كه‌ شه‌خسییاتت هه‌بێت، روخساره‌ واقعی‌یه‌كانت هه‌بێت، رابه‌ران‌و هه‌ڵسووڕاوانی ناسراوت هه‌بێت، شێوازێكی باوو واقعی ژیانی ئه‌و حیزبه‌ سیاسی‌یانه‌یه‌ كه‌ ده‌یانه‌وێت به‌هێز بن.

تاك له‌ خه‌باتی سیاسیدا گرنگه‌. تاك ئه‌و دیارده‌یه‌یه‌ كه‌ روخسار ده‌داته‌ یه‌كێتی‌یه‌كان، حیزبه‌ سیاسی‌یه‌كان‌و بزووتنه‌وه‌كان. بۆ جه‌ماوه‌ری فراوانی خه‌ڵك مه‌لموسیان ده‌كات‌و ئه‌وان ده‌خاته‌ به‌رده‌ستی خه‌ڵك. له‌ تێڕوانین بۆ هه‌ر دامه‌زراوێك ئێوه‌ ته‌نها ناڕواننه‌ فۆنكسیۆن‌و ده‌ورو به‌رنامه‌و فه‌لسه‌فه‌ی وجودی ئه‌و دامه‌زراوه‌یه‌، به‌ڵكو سه‌یری ئه‌و كه‌سانه‌ش ده‌كه‌ن كه‌ ئه‌و دامه‌زراوه‌یه‌ دروست ئه‌كه‌ن، وه‌ ئه‌مه‌ له‌ مه‌لموسكردن‌و واقعی كردنی په‌یوه‌ندی كۆمه‌ڵگا له‌گه‌ڵ ئه‌و دامه‌زراوه‌یه‌دا رۆڵێكی چاره‌نووسسازی هه‌یه‌. هه‌ر تاكێك، هه‌رچه‌نده‌ به‌شێكیش بێت له‌ رێكخراوێك‌و دامه‌زراوێكی جه‌ماعی، ده‌ورێكی تاكه‌كه‌سیی ئه‌گێڕێ‌و ڕۆڵێكی تایبه‌ت به‌خۆی له‌ ژیانی سیاسیدا هه‌یه‌. ئه‌و رێكخراوو بزووتنه‌وه‌یه‌ی گوێ به‌ تاك نه‌دات‌و تاك بسڕیته‌وه‌ خۆی بێ‌ته‌ئسیرو پووچه‌ڵ كردۆته‌وه‌. رێكخراو نیشانده‌ری یه‌كێتی‌یه‌كی قووڵه‌ له‌نێوان تاكه‌كاندا، له‌دوا ئه‌نجامدا رێكخراو حیكمه‌تێكی زیاتر له‌ یه‌كخستنی تاكه‌كانی خۆی نییه‌. ئه‌وه‌ ده‌زانم كه‌ له‌مێژووی هه‌ر حیزبێكدا تاكه‌كان دێن‌و ده‌ڕۆن، به‌ڵام گرنگیی رێكخراو له‌وه‌دایه‌ كه‌ له‌هه‌ر قۆناغێكدا كۆمه‌ڵێك تاكی دیاریكراوی هاوڕاو یه‌كگرتوو كردووه‌. ئه‌م رێكخراوه‌ تۆڕێكه‌ كه‌ ئه‌م تاكانه‌و خه‌باتی ئه‌وان به‌یه‌كه‌وه‌ ده‌به‌ستێ، به‌هێزی ئه‌كات، هاوئاهه‌نگی ئه‌كات، هێزی رێكخراوه‌كه‌ ده‌كاته‌ پشتیوانه‌ی هه‌ڵسووڕانی تاك‌و هێزی هه‌موو تاكه‌كان ده‌كاته‌ هێزی رێكخراو. به‌ڵام رێكخراو جێگای خه‌باتی تاك ناگرێته‌وه‌.

هه‌ڵبه‌ته‌ ئه‌م باسه‌ش له‌نێو ئێمه‌دا تازه‌ نییه‌. ئێمه‌ 11ساڵ به‌رله‌ئێستا به‌ دوورو درێژی باسی مه‌قوله‌ی ئاژیتاتۆره‌ كۆمۆنیسته‌كان‌و رابه‌رانی عه‌مه‌لی بزووتنه‌وه‌ی كرێكاری‌و رۆڵی تاك‌و رابه‌ری ناسراوو جێگه‌ی متمانه‌مان كرد له‌ بزووتنه‌وه‌ی كرێكاریدا. كۆمۆنیزمی ماركسی، كۆمۆنیزمی كرێكاری، به‌م پێیه‌ هه‌میشه‌ "حیزبی شه‌خسییه‌ته‌كان"ه‌. تواندنه‌وه‌ی ناسنامه‌ی فه‌ردیی كۆمۆنیسته‌كان له‌ رێكخراوێكی ئیداری‌و عه‌سكه‌ری بێ‌روخساردا، تا راده‌ی گۆڕینی ناوه‌كانیان به‌ پیتی كورتكراوه‌، سه‌ندنه‌وه‌ی ناسنامه‌ له‌ كۆمۆنیسته‌كان‌و، ئه‌وه‌ی كه‌ دیعایه‌و ته‌حریزو شیعارو بانگه‌واز بكرێته‌ به‌رهه‌می سكرتاریه‌ت‌و ستاده‌كانی رێكخراوه‌ غه‌یبی‌یه‌كان، ئه‌مانه‌ به‌رهه‌می بزووتنه‌وه‌ی ئێمه‌ نین، تایبه‌تمه‌ندی بزووتنه‌وه‌ی ئێمه‌ نین. قسه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه‌ نییه‌ كه‌

سلسلەی سەربەداران، هەڵبەتە مەبەستم گروپی یەکێتی کۆمۆنیستەکانی ئێران نییە، یەکێك لە پادشاکان ئاوا دێتە سەر کار کە میر بە چەقۆی قەسابیەکەی دەکوژێت‌و خۆی دەکاتە پاشا. بەڵام ئێمە ئەم ڕێگایانەمان لەپێش نییە. ئێمە خەریکە ئەچینە ناو دەورەیەك لە ژیانی حیزبەوە کە مەسەلەی نفوزی سیاسی لە کۆمەڵگادا، ئامادەبوون لەشەڕی دەسەڵاتداو بەدەستەوە گرتنی ئامڕازەکانی گواستنەوەی هیز لە کۆمەڵگادا، بەشێوەیەکی جدی بۆمان دێتە پێشەوە. ئەو ئامڕازو قەڵەمڕەوانەی کە بەپێ‌ی تایبەتمەندی‌یەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخ بەدەستەوە گرتنیان‌و چوون بۆ ناویان بۆ هێزێك کە بۆ گۆڕینی کۆمەڵگا خەبات ئەکات، خۆلادانی تیا نییە، ئێمە لەئێستادا نەختێك دەستمان بۆ ئەم ئامڕازانە بردووە، بەڵام وادێتە پێش چاو کە جاروبار لە توانای خۆمان سەرسام‌و تەنانەت نیگەران ئەبین. لەسەرکەوتنەکانی خۆمان ئەترسین‌و رائەکەینەوە بۆ ماڵ‌و لەپشتی دایکمانەوە خۆمان حەشار ئەدەین. هەندێ کەس هەست بەنامۆیی ئەکەن لەگەڵ ئەم جموجۆڵ‌و خۆنواندنە سیاسیەدا، کۆمۆنیزمێك کە لە گەرەك‌و کۆڕوکۆمەڵەکاندا دیعایەو تەحریز دەکات، کۆمۆنیزمێك کە لە مەوعیدە ڕێکخراوەییەکان‌و کۆبوونەوە بچووکە نهێنی‌یەکاندا ئامادەیە، بۆیان ئاشناو خۆییە، بەڵام بەو کۆمۆنیزمەی کە ئالاکەی خۆی لەناوەڕاستی شار دابکوتێت، کۆمۆنیزمێك کە وەها هەمووان ببیبنن‌و بەرەسمی بناسن کە ئەو کرێکارەیش کە حیزب لە کۆڵانەکەیاندا نییە راستبێتەوەو بیەوێت بەم کۆمۆنیستانەوە پەیوەست بێت، عادەتیان نەکردووە. بەڵام لەدەرەوەی ئەم پەنجەرەیەدا جەنگی دەسەڵات هەموو رۆژێك لەئارادایەو، هەمیشە کەناڵ‌و شێوازی تازە لەم جەنگەدا پەیدا دەبێت. دەخالەتکردنی ئێمە لە مەسەلەی دەسەڵاتی سیاسیدا ئەوە دەخوازێت کە ئێمە بچین بە شوێن میکانیزمە کۆمەڵایەتی‌یەکانی دەسەڵات لە کۆمەڵگای هاوچەرخدا. ناسین‌و لەویش گرنگتر بەدەستەوەگرتنی ئەم ئامڕازو شێوازانە بێگومان شتێکی سادە نییە. بەڵام دەستنیشانکردنی ئەو شێوازانەی کە بێ‌هیچ دوودڵییەك بەکار حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکاری سەردەمی ئێمە نایات کارێکی زۆر دژوار نییە.

سەرکوتدا نین نازانین. دەڵێ‌ی ئێمە هەر دەبێ بڕۆین لە ژێر سەرکوتداو بەپەنهانی کار بکەین. ئەوە راستە کە حیزبی کۆمۆنیستی دەبێ بتوانێ ئەم هەڵسووڕانە نهێنی‌یە ئەنجام بدات‌و هەمیشە بەشێك لە خەباتی کۆمۆنیستی خەباتێکی نهێنی‌یە. بەڵام ئێمە دەبێ ئەوە بزانین کە ئامانجی هەڵسووڕانی ئێمە شکاندنی ئەم بەربەستی ئیستبدادەیە کە ئێمە لە دەستبردن بۆ میکانیزمە کۆمەڵایەتی‌یەکانی قسەکردن‌و هێزگرتن‌و جەنگ لەئاستێکی کۆمەڵایەتیدا مەحروم دەکات. ئێمە خەریکین بۆ ئەوە خەبات ئەکەین کە ئەم بەربەستە بشکێنین‌و بتوانین لە کەشوهەوایەکی ئاشکراو بێ‌ئیستبداددا کار بکەین، بەڵام ئەوە بۆرژوازی‌یە کە ناهێڵێت. ئێمە دەمانگووت ئەرکی شۆڕشی 57 (شۆڕشی 1979ی زایینی لەئێران–و) دابینکردنی پێشمەرجە دیموکراتیکەکانی شۆڕشی کرێکاری‌یە. بەڵام ئەگەر ئەم هەلومەرجە بڕەخسایە ئایا دەمانتوانی بەدروستی کەڵکی لێ‌وەربگرین؟ ئایا ئەو چەپە رادیکاڵەی کە لەزاتی خۆیدا گروپی فشارە نەك حیزبێکی سیاسی کە چاوی بڕیبێتە کۆمەڵگاو دەسەڵات، تەنانەت لە هەلومەرجێکی دیموکراتیکیشدا دەتوانێ دەخالەت لەچارەنووسی کۆمەڵدا بکات؟ پێم وانییە.

یەکەمین ئەنجامگیری من ئەمەیە کە هەڵسووڕانی سیاسی دەبێ لە بوعدێکی عەلەنی، فراوان‌و لەبەرچاوی خەڵکدا ئەنجام بدرێت‌و ئێمەش دەبێ پێ‌بنێینە ئەم مەیدانەوە. وە ئەو شێوەیەی کە چەپەکان تائێستا نەریتیان بووەو خەباتیان کردووە، واتە شێوەی غەیبی، شێوەیەك کە تیایدا حوکم‌و شیعارو خواستەکان وەکو ئەحکامێکی بەڵگەنەویست لەپشتی دیوارێکەوە بۆ خەڵکی فڕێ ئەدرێن، گوایە مێشکێکیان لەشوێنێکدا شاردۆتەوە، گوایە چاوگێك لە ژیری‌و حیکمەتیان لە شوێنێکدا شاردۆتەوەو شوێنەکەی بەخەڵکی ناڵێن‌و، رادەگەیەنن "ئێمە دەزانین کە مێژوو بەم ئاراستەیەدا ئەڕوات‌و بەو ئاراستەیەدا ناڕوات"، هەرگیز شێوەیەکی کارسازو کۆمۆنیستی نییە. ئەمە شێوازی ڕەوتە سیاسی‌یە جدی‌یەکان نییە. سەرەنجام ئەگەر دەتانەوێت خەڵکی بەشوێن ئێوەدا بێن دەبێ خۆتان نیشان بدەن. دەبێ بانگەوازی خۆتان ئاشکرا بکەن‌و خەڵك بەدوای خۆتاندا بهێنن. وە کەسێك کە ئەوە دەرك بکات کە بۆ هێنانە مەیدانی دوو ملیۆن کەس پێویستت بە دە هەزار ئینسانی واقعی‌و خاوەن ناسنامەو روخساری ناسراو هەیە کە هەر کامیان نفوزێکیان لەنێو خەڵکدا هەبێت‌و لەشوێنێك بایەخ‌و قەدرێکیان هەبێت، لەوە تێدەگات حیزبێك کە پەنجا شەخسییەتی کۆمۆنیستی بە کۆمەڵگا ناساندووەو پێ‌ی وایە هێشتا کەمە، خەتی راست‌و چەپی بەسەر تیۆری حیزبی لینینی‌دا نەهێناوەو نەبووەتە "حیزبی شەخسییەتەکان".

"نەریتی کلاسیکی کۆمۆنیستی" یان میراتی سەرکوت‌و تەریك کەوتنەوە

هەر حیزبێکی کۆمۆنیستی تا نەبێتە حیزبێك کە دەست بۆ ئەم شێوەو شێوازە کۆمەڵایەتی‌یانە ببات بەدەسەڵات ناگات. لەلایەکی دیکەشەوە لە هەموو رەوتەکانی دیکە بۆ دەستبردن بۆ ئەم ئامڕازانە نائامادەترەو توانای کەمترە. ئەوەی کە بەسەر کۆمۆنیزمدا هاتووە ئەوەی کە بۆرژوازی توانیویێتی بەسەپاندنی چەندین شکست‌و سەرکوت‌و گوشاردانانی رۆژانە لەسەر کۆمۆنیستەکان، کۆمۆنیزم، واتە یەکێك لە حیزبەکانی خوازیاری دەسەڵاتی سیاسی لە کۆمەڵگادا کە سەدوپەنجا ساڵ بەرلەئێستا هەر بەم میکانیزمانە هەوڵی ئەدا کە دەسەڵات بەدەست بهێنێ، بکاتە فیرقەیەکی نیمچە-مەزهەبی پەراوێزکەوتوو کە ژیانی سیاسی خۆی لە گۆشەیەکی کۆمەڵگادا پێناسە دەکات‌و ناسنامەی خۆی لەو گۆشەیەدا پەیدا دەکات‌و لەبنچینەدا خۆی نایەوێ ئیتر لەم گۆشەیە بێتە دەرەوە. وەك ئەو ئۆرگانیزم‌و ڤایرۆسانەی کە لە سەهۆڵبەندانێکی گەورەدا خۆیان لەگەڵ ئەو سەرمایەدا رائەهێنن‌و بەزیندویێتی دەمێننەوە، بەڵام پاش تەواوبوونی سەهۆڵبەندانەکەو گەرم بوونی کەشوهەوا، ئیتر ناگەڕێنەوە بۆ خۆرەتاوو گەرما، بە سەهۆڵبەندان رادێن‌و ئیتر تەنها لەو کەشوهەوایەدا دەژین. ئەو ئیجبارە دەرەکی‌یەی کە رۆژێك ئەو ئۆرگانیزمەی ناچار کرد لەپێناوی مانەوەدا خۆی لەگەڵ ئەو هەلومەرجە نالەبارەدا بگونجێنێ، دوای دوو سێ سووڕ (دەورە) دەبێتە شێوەی ژیانی زاتی (ژاتی) خودی ئەو ئۆرگانیزمە. دەبێتە بەشێك لە وجودی ئەو، نەریتی خودی ئەو، ناسنامەی خودی ئەوو ئیتر تەسەوری ژیانێکی دیکەی جگە لەمە دەبێتە شتێکی مەحاڵ. ئێمە کۆمۆنیستەکان لەژێر سەرکوتدا ژیاوین، پێیان وتووین ناتوانن بێنە دەرەوەو بەئاشکراو ئازادانە بچنە سەر مینبەرو بۆ خەڵکی قسە بکەن. پێیان وتووین دەتوانن لەگەڵ هاوڕێکەی خۆتاندا لەگۆشەو کەنارێکدا، لە کوچەو کۆڵانێکدا، بەنهێنی، شوێنێك کە هیچ کەسێك گوێی لە دەنگتان نابێت هەرچی‌یەکتان بوویێت بەگوێی یەکتریدا بچپێنن. هەردووکتان ناچارن لەو گۆشەیەدا بژین‌و لەگەڵ یەکتریدا قسە بکەن، هەرچی‌یەکتان دەوێت بەیەکتری بڵێن، بە هەر زمانێك کە پێتان خۆشە، چەندێك پێتان خۆشە درێژەی پێ‌بدەن. ئەوە فیرقەی خۆتانەو بەزمانی فیرقەیی خۆتان هەرچی‌یەکتان دەوێت بەیەکتری بڵێن. بەڵام مۆڵەتی ئەوەتان نییە کە لێرە، لەبەردەمی خەڵك، لەبەردەمی کۆمەڵگادا دەم بکەنەوە. لەم پەراوێزەدا ئێمەو ئەمسالی ئێمە فێری ئەوە ئەبین کە حیزبی کۆمۆنیست لە ئامڕازێکی خەباتەوە بکەین بە دالانێك بۆ هێلانەکردن‌و ژیان. وەسیلەیەك بۆ بوون، بۆ ژیان، کە دەبێ

باشە. وتمان دڵنیابن لە هەموو ساتێکدا لەنێو کرێکاراندا کۆڕوکۆمەڵی بەرەنگاری هەیە. گووتمان مەرجی دەخالەت لە چارەنووسی کۆمەڵگادا، بەڕەسمی ناسینی میکانیزمەکان‌و یاساکانی حەرەکەتی کۆمەڵگایە. ئەمە بنچینەی مارکسیزمە. تەریك کەوتنەوە لە کۆمەڵگا، بێ‌توانایی لە دەستبردن بۆ میکانیزمەکانی کۆمەڵگا بۆ جێگۆڕکێی هێزو خۆنواندنی سیاسی، ئامادەنەبوون لە شەڕی دەسەڵاتدا، بێدەربەستی لەبەرامبەر کێشەکانی رۆژانەی کۆمەڵگاداو جێگاخۆشکردن لە قاوغی بوونەوەرێکی پیشەیی‌و فیرقەیی‌و لاکەوتەدا، ئەمانە نەریتی کاری کلاسیکی کۆمۆنیستی نین. بەڵکو میراتی ئیستبدادو سەرکوت‌و شکستە. نابێ ئەو وێنایە قبووڵ بکەین کە لە ژیانی سیاسی‌و شێوەی "کلاسیك"ی هەڵسووڕانی کۆمۆنیستی بەدەستەوە ئەدرێت. یەکەم، خودی ئەم "کلاسیك"ە بیست ساڵ بەرلەئێستا شتێکی دیکە بوو، دووەم، خودی ئێمە لە گۆڕینی ئەم ئەم "کلاسیك"ەدا رۆڵێکی بەرچاومان گێڕاوە. سەرئەنجام من هیچ بایەخێك بۆ ئەو قسەیە دانانێم کە دەڵێن ئەمە شێوازی کلاسیکی کاری کۆمۆنیستی نییە. ئەوە ئێمەین کە دەبێ بڵێین کاری کۆمۆنیستی چی‌یە، وە ئەگەر ئێمە بەپێی عەقڵ‌و هۆشی خۆمان‌و پێداویستی‌یە سیاسی‌و ئامانجە کۆمەڵایەتی‌یەکانمان پێمان وایە کە دەبێ بە ئاراستەیەکی دیاریکرودا بڕۆین، دەبێ بڕۆین‌و نیگەرانی ئەوە نەبین کە پێشتر هیچ کەسێك بەم رێگایەدا نەڕۆیشتووەو ئەم رێگایە ناهەمووارو دژوارە.

هەڵسووڕانی سیاسی لە ناوەڕۆکدا هەڵسووڕانێکی ئاشکرایە

رێگە بدەن لەسەر چەند ئەنجامگیری‌یەکی گشتی لەم پێشەکی‌یە هەڵوێستەیەك بکەم. یەکەمین خاڵ ئەوەیە کە خەبات بۆ دەسەڵاتی سیاسی خەباتێکی ئاشکرا (عەلەنی)یە. خەڵکی بەشێوەیەکی سروشتی ئاشکران‌و ئەوەش خەڵك‌و چینە کۆمەڵایەتی‌یەکانن کە لەپێناوی دەسەڵاتدا خەبات ئەکەن. هەوڵ ئەدەن بیگرن‌و نەیدەن. خەباتی سیاسی لە کۆمەڵگادا، بەوێنەی خەباتێك لەنێو ئینسانەکانی کۆمەڵگادا، کۆمەڵێك میکانیزمی ئاشکرای هەیە. گوتن، قسەکردن، نووسین، هاوارکردن، بانگ کردن، سەرنج راکێشان، هێز کۆکردنەوە، ئێرەو ئەوێ پێکردن، مقاوەمەت کردن، سەنگەربەندی کردن‌و...تاد، هەموو ئەمانەی لەگەڵدایە. خەباتی سیاسی نهێنی شتێکە کە بەسەر بزووتنەوەی ئێمەدا سەپێنراوەو تاکو ئێستاش ئەسەپێنرێت. خۆشمان بەم واقعییەتە سەپێنراوە خوومان گرتووە. شێوازەکانی هەڵسووڕان لەو هەلومەرجەدا کە لەژێر

لەچوارچێوەی ئەو نەریتەدا بژیت. ئەم نەریتە سومبل‌و خوداو فریشتەی خۆی هەیە. بت‌و ئەخلاقییاتی خۆی هەیە. مێژوو نەریت‌و حەدیس‌و زمان‌و ئاخاوتنی خۆی هەیە، کار بەوە گەیشتووە کە دەڵێی بۆ خودی ئەندامانی ئەم رەوتەش، کۆمۆنیزم ئامرازی خەبات نییە، بەڵکو ئایینێکە کۆمەڵە کەسێك کە بەهۆی سەرکوت‌و پڕوپاگەندەی فراوانی بۆرژوازی‌یەوە لەدژیان بەژیان لە پەراوێزی کۆمەڵگادا مەحکوم کراون، ئەم کەسانە بۆ هەست بە شەرافەت کردن‌و مانابەخشین بەژیانی خۆیان‌و بۆ خۆ قانع کردن بەوەی کە خەریکی گۆڕینی جیهانن، ئەم ئایینەیان بۆخۆیان داهێناوە. ئەم جۆرە کۆمۆنیستە هەرکاتێك لەم نەریتە لابدات، ئیتر دەبێتە شتێکی نامۆ لە کۆمەڵگادا، دەست‌و پێ سپی‌یە، هیچ کارەیە، کڵاوی لەسەر ئەنێن‌و ئەینێرنەوە. کاتێك دێتە دەرەوە بۆئەوەی بڵێت من دەمەوێ شۆڕش بکەم، کەسێك کە تا دوێنێ کارێکی بە مارکسیزمەوە نەبوو، مامۆستای راستڕەوی زانکۆی لەندەن یان قوتابی بەکالۆریۆسی زانکۆی تەکنەلۆژی تەهرانە، وەیان کوڕە نوێژکەری فلان حاجی ئاغایە کە بۆ دەرس خوێندن بۆ فەرەنسایان ناردووە، دەستبەجێ لەبەردەمیدا قوت دەبێتەوەو دەڵێت کاکە ئەم قسانەی تۆ لەگەڵ مارکسیزم ناکۆکە. بۆچی هەلومەرجی بابەتی‌و زاتی بۆ شۆڕشەکەتان ئامادە بووە؟ وە کۆمۆنیستەکەی ئێمە دائەمێنێ‌و دەڵێت بەڕاستتە؟ ناکۆکە؟ وە دووبارە دەچێتە قاوغەکەی خۆیەوەو دەچێت بۆئەوەی لە فیرقەکەی خۆیدا لەبارەی هەلومەرجی بابەتی‌و زەینی شۆڕشی کرێکاری‌و پێداویستی‌یەکانی هاتنی نۆبەی مێژوویی سۆسیالیزم لە ساڵی 3000دا قسەوباس بکات. کاتێك کۆمۆنیست پێ‌دەنێتە مەیدانی دەسەڵاتەوە پەنجا سەرزەنشتکەری کۆمەڵایەتی لێ پەیدا ئەبێت کە بڵێن کاکە نابێت. تۆ تیۆریکیت، ئێوە نەریتێکتان هەیە، ئێوە باوەڕتان بە قانوونمەندیی مێژوو هەیە، ئێوە مارکستان هەیە. کوا چینەکەتان؟ وەبیرمانی دەهێنێننەوە کە ئێمە لەجنسێکی جیاین، کە ئێمە نابێت خۆمان لە باسی دەسەڵات بدەین. کاتێك ئێمە ناوی دەسەڵات ئەهێنین، هاواریان لێ هەڵئەسێت کە ئای سەرکوتگەرو تۆتالیتەرەکان هاتن، ئەمە لەکاتێکدایە کە زیندانەکان هی خودی ئەوانە، دادگاکان هی خودی ئەوانە، ئەوانن کە خەڵکی زیندانی ئەکەن‌و لێیان ئەدەن، کورەکانی ئینسان سووتاندن خودی ئەوان وەڕێیان خستووە، جەنگەکان خودی ئەوان وەڕێیان خستووە، هەموو رۆژێك کێوێك لە چڵك‌و جەرعات‌و هەڕەشەو گوللەمان تێئەگرن بۆئەوەی هەر لەو گۆشەیە بمێنینەوەو سەر بەرز نەکەینەوەو کارێکمان بە دەخالەتکردن لە کۆمەڵگاو بە میکانیزمە کۆمەڵایەتی‌یەکانی دەخالەت لە کۆمەڵگاو پێکهێنانی گۆڕانکاری لە کۆمەڵگادا نەبێت. بۆئەوەی بچین ژیانی خۆمان لەنێو "دنیای چەپ"دا بکەین. وە

هاوڕێیان، لانی کەم لە بەلشەفیزم بەم لاوە بەشی هەرە زۆری چەپی رادیکاڵ‌و گرووپە کۆمۆنیستی‌یەکان لەم دالانانەی پەراوێزی کۆمەڵگادا ژیاون.

بەشێکی زۆر لەو شێوازو نۆرمانەی کە پێمان وایە حەقیقەت‌و تایبەتمەندیی زاتیی بزووتنەوەکەمانە، ئاکامی تێ‌ئاخێنراوو "داخلی کراوی" ئەو گوشارە خارجی‌یانەیە کە بەدرێژایی ساڵەهای ساڵ خستوویانەتە سەرمان‌و بەهیچ جۆرێك هی خۆمان نییە. زمانی ئێمە زمانی ئاڵۆزی قسەی دژوارو نامەفهوم نییە، هەرچەند ئێمە دەبێ کەسانێکی هۆشمەندو ئاگادار بین‌و ئاڵۆزترین بێنەوبەردە تیۆریەکان تاقیب بکەین، بەڵام زمانی ئێمە هەر ئەو زمانەیە کە ئینسانی هاوچەرخی ئێمە سەبارەت بە مەسەلەکانی خۆی قسەی پێدەکات. سەرقاڵییەکانی ئێمە، سەرقاڵییەکانی فیرقەکەی خۆمان نییە، سەرقاڵییەکانی ئێمە، سەرقاڵییەکانی ئینسانی ئەمڕۆیە، هەرچەندە کە دەبێت بە ریزەکانی خۆشمان رابگەین بۆئەوەی ریزێکی بەهێز بێت. سەرقاڵییەکانی ئێمە رازاندنەوەو پێچانەوەو رێکوپێککردنی دووبارەو چەندبارەی ئەو شتانە نییە کە پێشینانی ئێمە وتوویانە، بەڵکو وەڵامدانەوەیە بە مەسەلەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخ. من لایەنگری پڕڕەنگترین مارکسیستێکم کە بکرێ پەیدا بکرێت، پێم وایە پڕڕەنگترین مارکسیسم ئەو مارکسیزمەیە کە دەتوانێ کاریگەری لەسەر جیهانی دەرەوە دابنێت. بنچینەی قسەی مارکس ئەوە بوو کە گووتی کۆمەڵگا ئەسڵە، ئەوە کۆمەڵگایە کە روحی ئێمە، فیکری ئێمە، هەست‌و سۆزی ئێمە، جوانناسی ئێمەو هەموو شتێکی ئێمە دیاری ئەکات. وە ئێستا رێك هەر ئەو کەسانەی کە کۆمەڵگا بڕیارە ئەم جێگاوشوێنە چارەنووسسازەی هەبێت لە بیرکردنەوەیاندا، بوونەتە بێدەربەسترین گرووپ لەبەرامبەر یاساکانی حەرەکەت‌و میکانیزمەکانی خودی کۆمەڵگادا. کاتێك باسی ئاژیتاتۆرە کۆمۆنیستەکان‌و کۆڕو کۆمەڵە کرێکاری‌یەکانمان دەکرد، خەریك بووین هەر ئەمەمان دەگووت کە سەیرکەن لانی کەمی میکانیزمێك کە خودی کۆمەڵگا بۆ یەکگرتووبوونی کرێکاران هێناویەتی‌یە ئاراوە چی‌یە، وەرن با بچین پێوەی پەیوەست بین‌و کاری پێبکەین. قسەکانتان لەوێ بکەن، لەوێ گوێگری هەیە، باسی کۆڕوکۆمەڵە کرێکارییەکان لەسەر ناسینەوەی سەرلەنوێی گۆشەیەك لە میکانیزمە واقعی‌یەکانی کۆمەڵگا بوو. وەبیرهێنانەوەی ئەوە بوو کە چینی کرێکار بوونەوەرێکی کۆمەڵایەتی‌یەو لەنێو کۆمەڵگادا قەوارەی گرتووە. ئاوا نییە کە کرێکاران لە نەبوونی گرووپە چەپەکاندا ژمارەیەك ئینسانی پرش‌وبڵاو بن کە سڕو بێ‌جووڵە سەیری ئاسمان دەکەن بۆئەوەی یەکێك بێت‌و پێیان بڵێت هەژاری خراپەو یەکێتی